BAZY DANYCH WPROWADZENIE

Wykład 1 – 2

Prowadzący: dr Paweł Drozda

Informacje Ogólne

- Konsultacje

  Środa 11:30 – 13:00

  pokój E 0/5

- Zaliczenie ćwiczeń
  - Projekt na zadany temat (grupy 2-osobowe)
- Egzamin
  - praktyczny

Program Wykładu

- Wprowadzenie
- Relacyjny model danych
- Modelowanie baz danych (diagramy związków encji)
- Przekształcanie modelu związków encji do modelu relacyjnego
- Normalizacja
- Język baz danych SQL
- Fizyczna organizacja danych
- Transakcje
- Zarządzanie uprawnieniami

Literatura

- J. Ullman, J. Widom „Podstawowy wykład z systemów baz danych”
- http://wazniak.mimuw.edu.pl
- Theriault, Carmichael „Oracle DBA”
- Pribyl, „Oracle PL/SQL. Wprowadzenie”
- Dokumentacja, Tutoriale Oracle

Plan Wykładu

- Podstawowe pojęcia
- System zarządzania bazami danych (DBMS)
- Właściwości baz danych
- Funkcje baz danych
- Modele danych

Podstawowe pojęcia

- **Baza danych** – zbiór informacji opisujący wybrany fragment rzeczywistości. Np. Dla sklepu: dane dotyczące sprzedawanych towarów w sklepie, klientów sklepu, pracowników, zamówień
- **Schemat baz danych** – określa w jaka powinna być struktura danych oraz w jaki sposób dane są powiązane
- **System zarządzania bazą danych (DBMS)** – zbiór narzędzi pozwalający na dostęp oraz na zarządzanie jedną lub wieloma bazami danych
- **System baz danych** – baza danych + DBMS
- **Model danych** – zbiór ogólnych zasad posługiwania się danymi

System Baz Danych

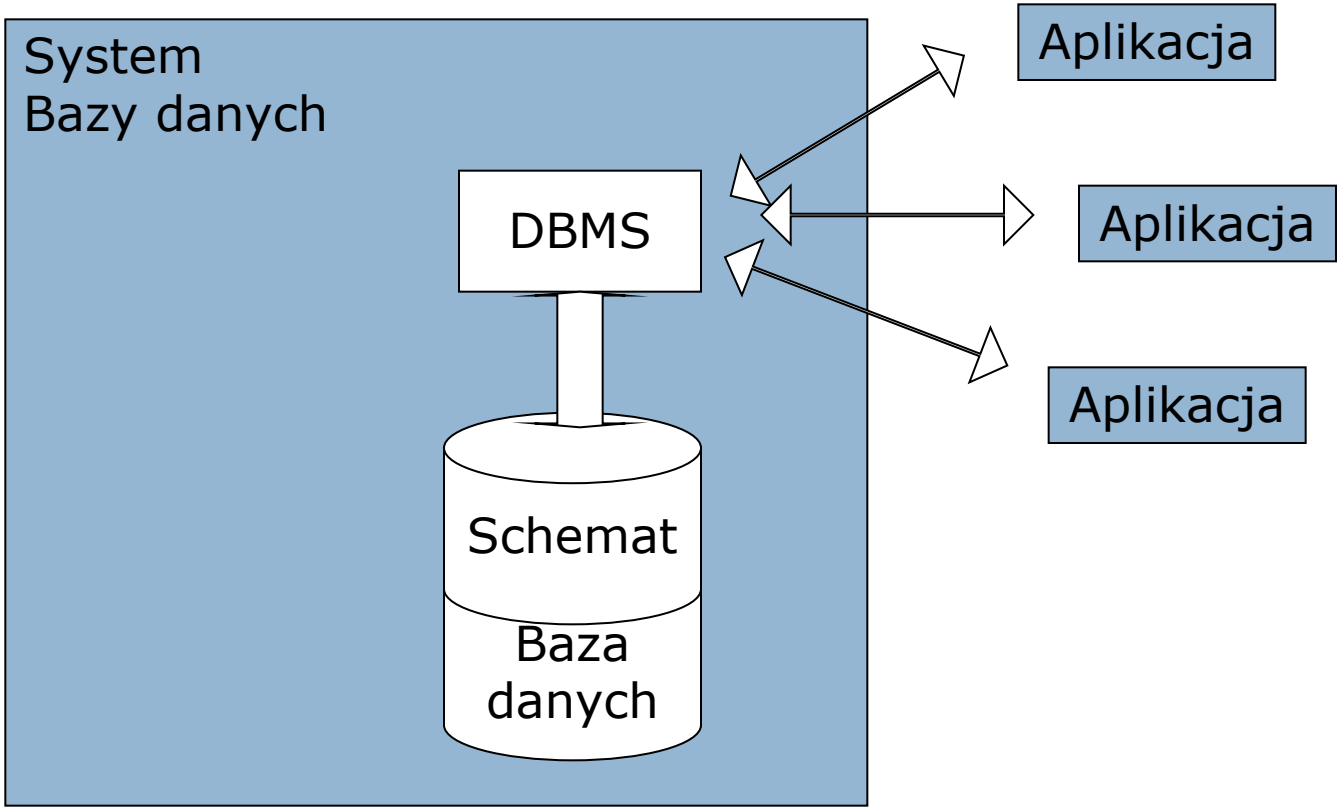

System zarządzania bazą danych

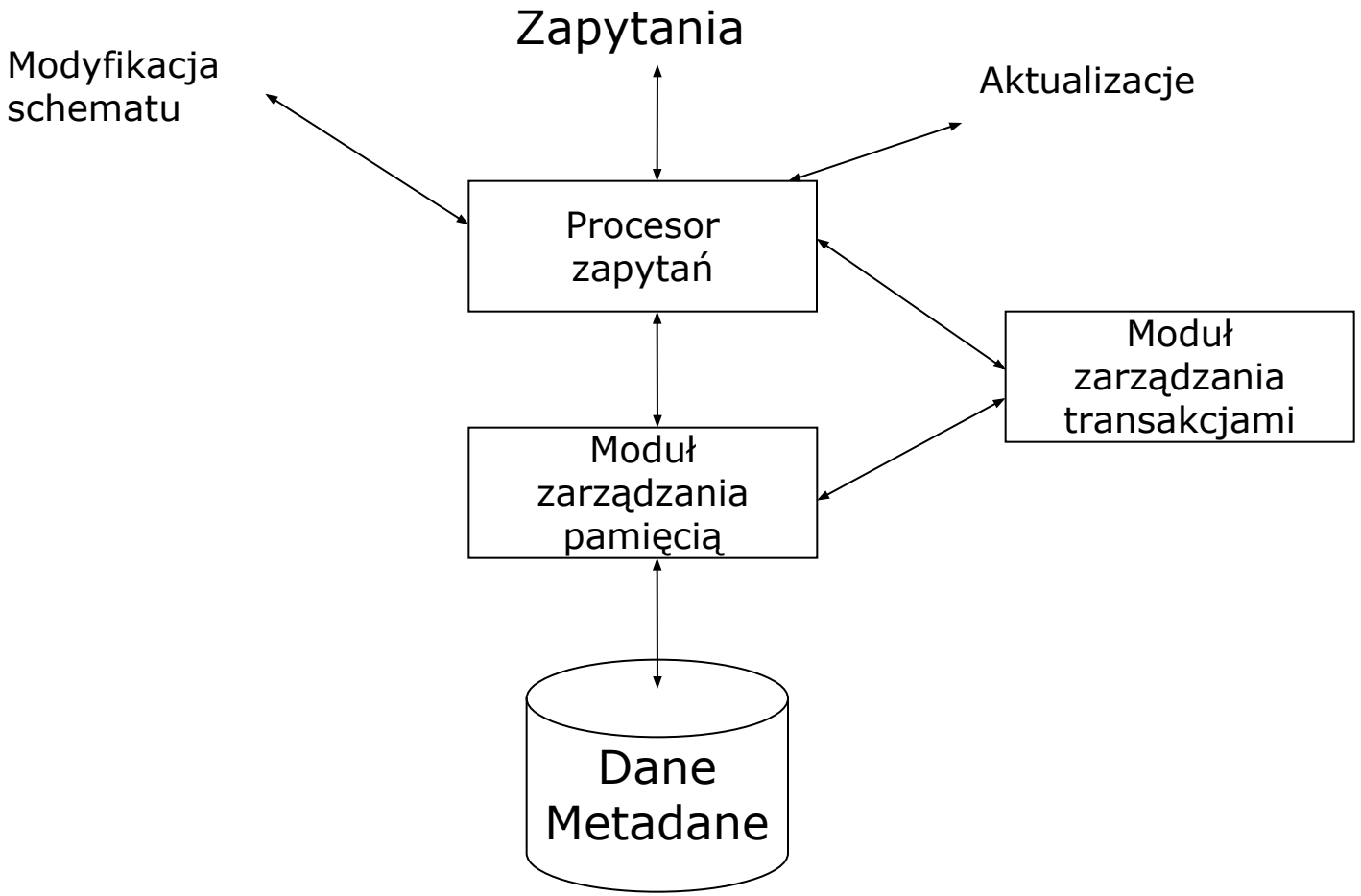

Właściwości bazy danych (1)

- Współdzielenie danych – wielu użytkowników tej samej bazy
- Integracja danych – baza nie powinna mieć powtarzających się bądź zbędnych danych
- Integralność danych – dokładne odzwierciedlenie obszaru analizy
- Trwałość danych – dane przechowywane przez pewien czas

Właściwości bazy danych (2)

- Bezpieczeństwo danych – dostęp do bazy lub jej części przez upoważnionych użytkowników
- Abstrakcja danych – dane opisują tylko istotne aspekty obiektów świata rzeczywistego
- Niezależność danych – dane niezależnie od aplikacji wykorzystujących te dane

Modele Danych

- Dla każdego modelu należy określić
  - Definicja danych
  - Operowanie danymi
  - Integralność danych

Relacyjny Model Danych

Definicja danych

- **Relacja –** dwuwymiarowa tabela, jedyna struktura danych w modelu relacyjnym
- Każda relacja posiada **atrybuty –** kolumny. Opisują dane umieszczane w relacji
- **Schemat relacji –** nazwa relacji wraz z atrybutami

  Przykład schematu: Miasto (id, nazwa, id_regionu)
- **Krotki –** wiersze relacji zawierające dane. Każdy atrybut ma swój odpowiednik w krotce

Definicja danych – klucze główne

- każda relacja musi posiadać klucz główny
- jedna lub więcej kolumn identyfikujących jednoznacznie każdy wiersz tabeli
- Klucz kandydujący – atrybut lub zbiór atrybutów identyfikujących wiersze tabeli (musi być jednoznaczny i nie zawierać wartości *null*)
- Klucz główny wybierany spośród kluczy kandydujących

Definicja danych

- Dziedzina – zbiór wszystkich możliwych wystąpień atrybutu (np. ocena_z_egzaminu wartości od 2 do 5 – dziedzina 2-5) – każdy atrybut posiada dziedzinę
- Klucz obcy – kolumna bądź kolumny będące kluczem głównym w innej tabeli, sposób łączenia tabel (np. numer studenta w tabeli Studenci i w tabeli Zaliczenia)
- Wartość *null* – nieznana informacja (np. brak numeru telefonu)

Operowanie danymi

- Algebra relacyjna – zbiór sześciu operatorów do wyszukiwania danych (selekcja, rzut, złączenie, suma, przecięcie, różnica)
- Operacje dynamiczne na relacjach
  - INSERT – wstawianie
  - DELETE – usuwanie
  - UPDATE – modyfikowanie

Integralność danych

- Integralność danych zapewnia dokładne odbicie rzeczywistości w bazie danych
- W modelu relacyjnym istnieją dwa rodzaje integralności wewnętrznej
  - integralność encji
  - integralność referencyjna

Integralność encji

- Dotyczy kluczy głównych
  - Każda relacja musi mieć klucz główny
  - Klucz główny musi być jednoznaczny i nie może zawierać wartości *null* (co skutkuje jednoznacznością krotek w relacji)
  - Przykład

kluczem głównym w tej relacji może być Nr_prac, nazwisko lub imię

PRACOWNICY

Nr_prac	Nazwisko	Imię
1	Golał	Jan
2	Resko	Paweł
3	Janik	Tadeusz
4	Ferel	Michał

Integralność referencyjna

- Dotyczy kluczy obcych
  - dwie możliwości (w zależności od konkretnej bazy danych)

  - Wartość klucza obcego musi odwoływać się do wartości klucza głównego w tabeli w bazie danych

  - Wartość klucza obcego może być *null*

    - Wymuszenie istnienia odniesienia każdego wiersza – parametr *not null*

Integralność referencyjna

- Przykład

Nr_prac	Nazwisko	Imię
1	Golał	Jan
6	Resko	Paweł
3	Janik	Tadeusz
4	Ferel	Michał

IdPrzed	Przedmiot	Prowadzący
2	Bazy danych	null
5	Filozofia	4
6	Analiza matematyczna	3
3	Statystyka	3

Integralność referencyjna zachowana, jeśli są dopuszczane wartości *null* klucza obcego (klucze obce mogą należeć do zbioru {1,3,4,6})

Zachowanie integralności referencyjnej

- Określenie więzów propagacji – określają co ma się stać z tabelą przy modyfikacji powiązanej tabeli
  - Ograniczone usuwanie – usunięcie krotki z kluczem głównym możliwe w momencie, gdy klucz główny nie ma wystąpień jako klucz obcy

    Dla poprzedniego przykładu – z tabeli pracownicy można usunąć pracowników o numerach 1 i 6. Pozostali mogą zostać usunięci dopiero w momencie gdy zostaną usunięte odpowiednie krotki w powiązanej tabeli

Zachowanie integralności referencyjnej

- Kaskadowe usuwanie

  Przy usunięciu wiersza z kluczem głównym zostają usunięte wszystkie wiersze z tym kluczem z relacji powiązanej

  Jeśli usuniemy z tabeli PRACOWNICY pracownika o numerze 3 – zostaną usunięte Przedmioty o numerach 6 i 3 z tabeli PRZEDMIOTY
- Wstaw *null* – przy usunięciu krotki z kluczem głównym zostają wstawione wartości *null* zamiast klucza obcego
- Wstaw *default* – przy usuwaniu wstawia wartość domyślną

Integralność dodatkowa

- Definiowana przez użytkownika – specyficzna dla każdej bazy danych
  - Przykład

    Możemy wymusić, że każdy pracownik musi prowadzić jakieś zajęcia

    CONSTRAINT (Project PRACOWNICY(Nr_prac)) – (Project PRZEDMIOTY(Prowadzący)) is empty

MODELOWANIE
MODEL ZWIĄZKÓW ENCJI

Modelowanie

- Odwzorowanie obiektów rzeczywistych w systemie informatycznym
- Dwa typy modeli:
  - Konceptualny
    - Model związków encji
    - Model UML
  - Implementacyjny
    - Relacyjny
    - Obiektowy
    - Obiektowo-relacyjny

Etapy tworzenia bazy danych

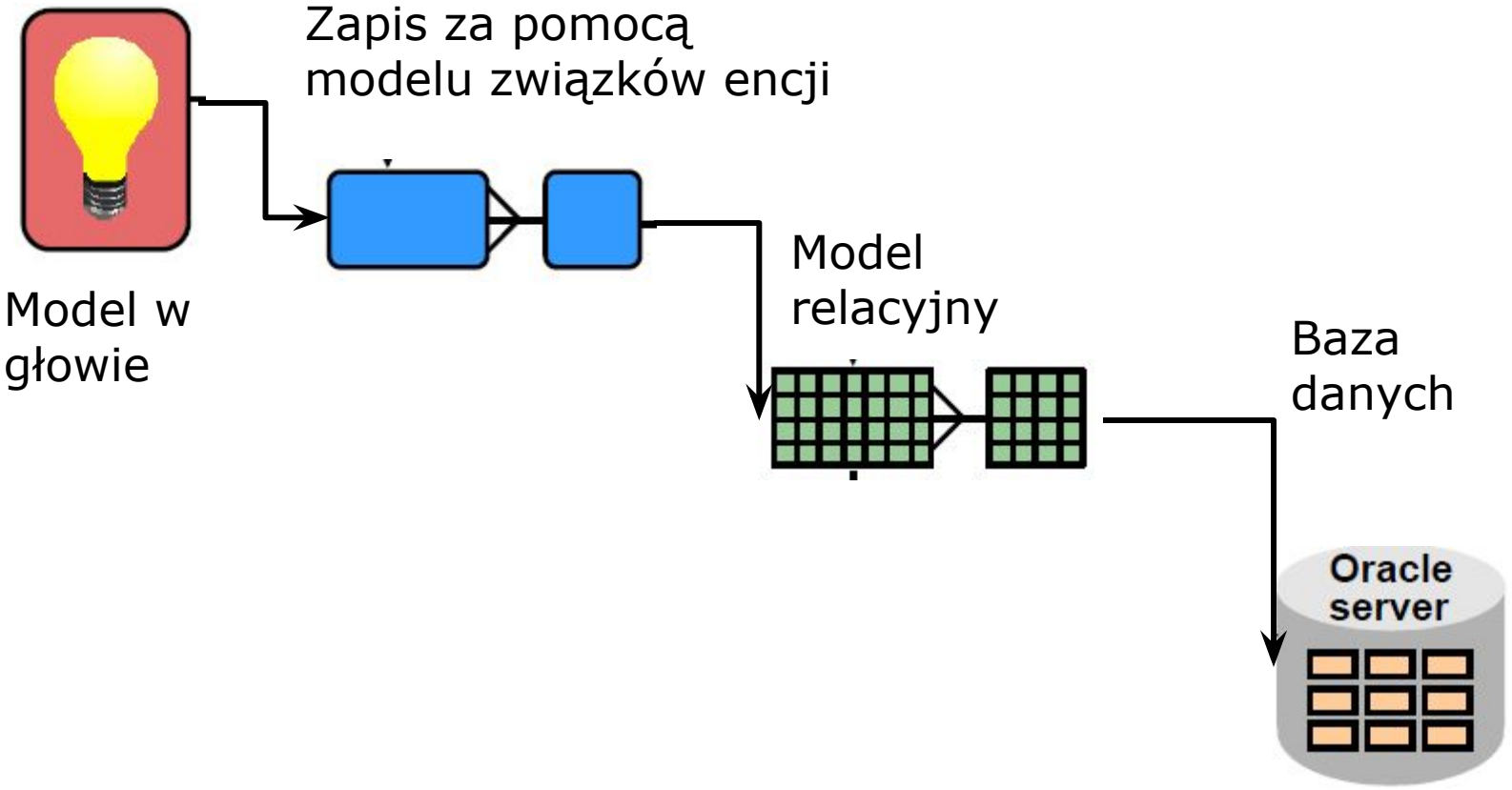

Model związków encji – przykład – notacja Chena

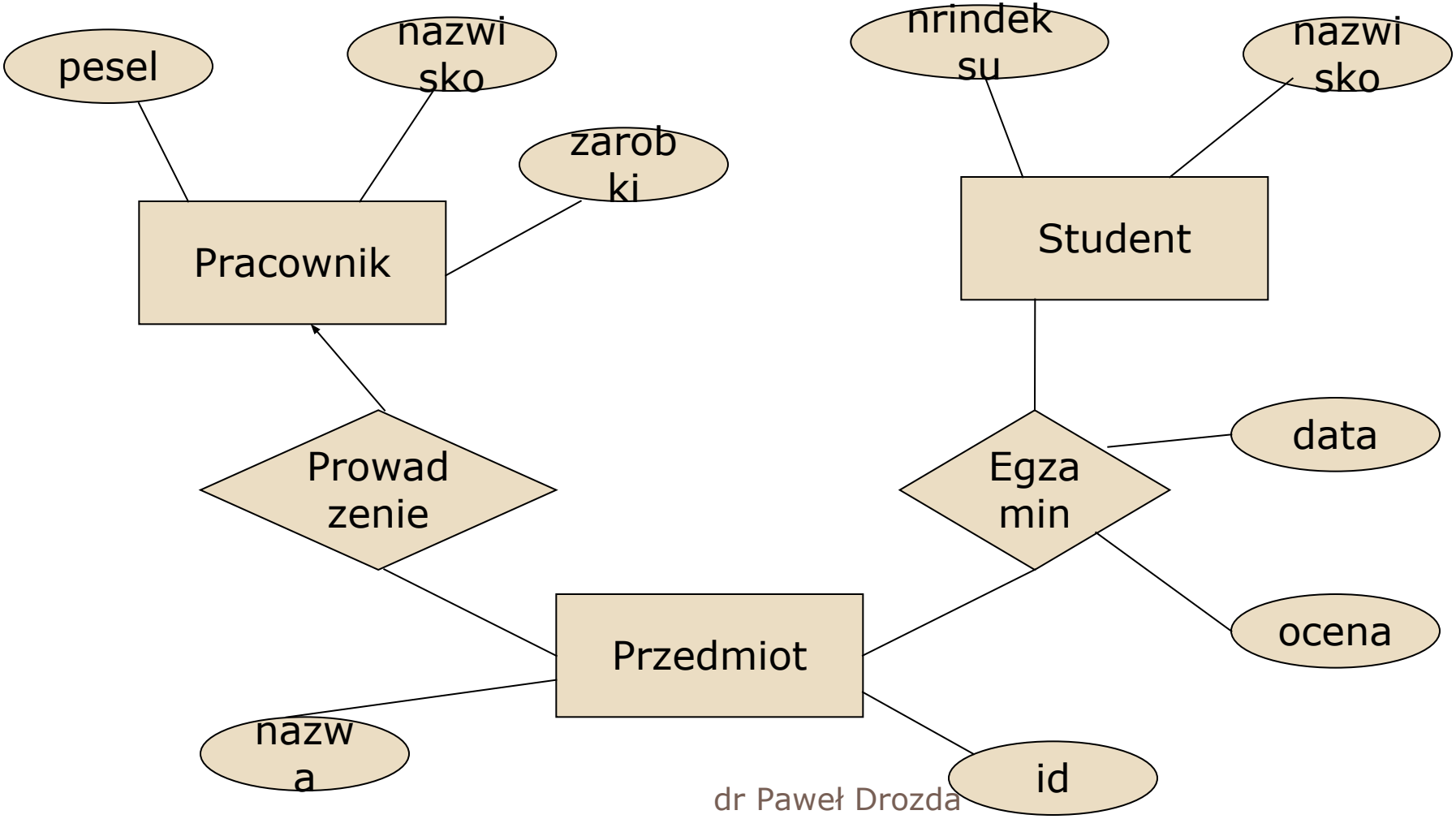

Przykład – notacja Barkera

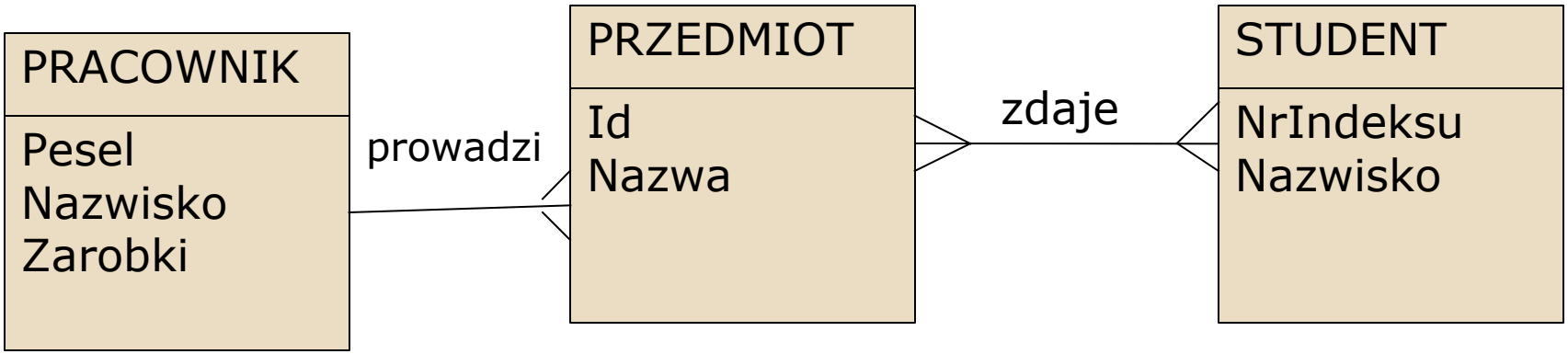

Reguły modelowania encji

- Unikalność nazw
- Atrybuty
- Związki między encjami
- Obiekt reprezentowany tylko przez jedną encję
- Nazwa – rzeczownik w liczbie pojedynczej

Związki encji

- Opisują połączenia pomiędzy encjami
- Powiązane dwie lub więcej encji
- Przykład:

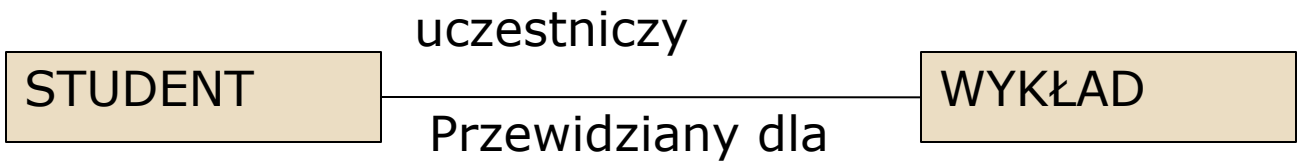

Pytania:
W ilu wykładach uczestniczy student, dla ilu studentów przewidziany jest wykład, czy wykład musi być przewidziany dla studenta, czy student musi uczestniczyć w wykładzie

Cechy związku

- Liczebność (unarny - rekursywny, binarny, tetrarny, n-arny)
- Istnienie (opcjonalny, obowiązkowy)
- Karynalność
  - 1:1 – jeden do jednego
  - 1:M – jeden do wielu
  - N:M – wiele do wielu

Związek 1:1 - Przykład

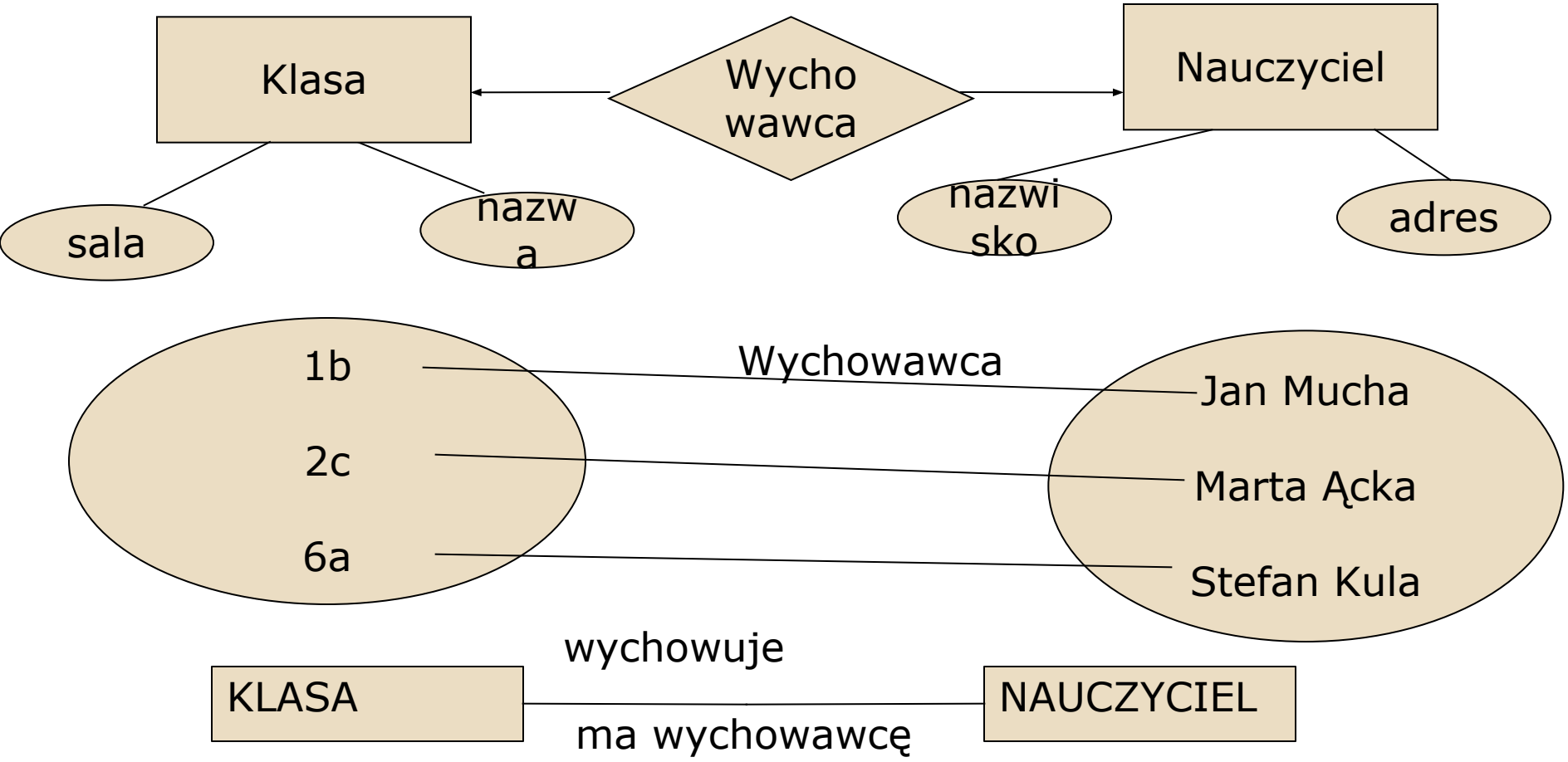

Związek 1:m - Przykład

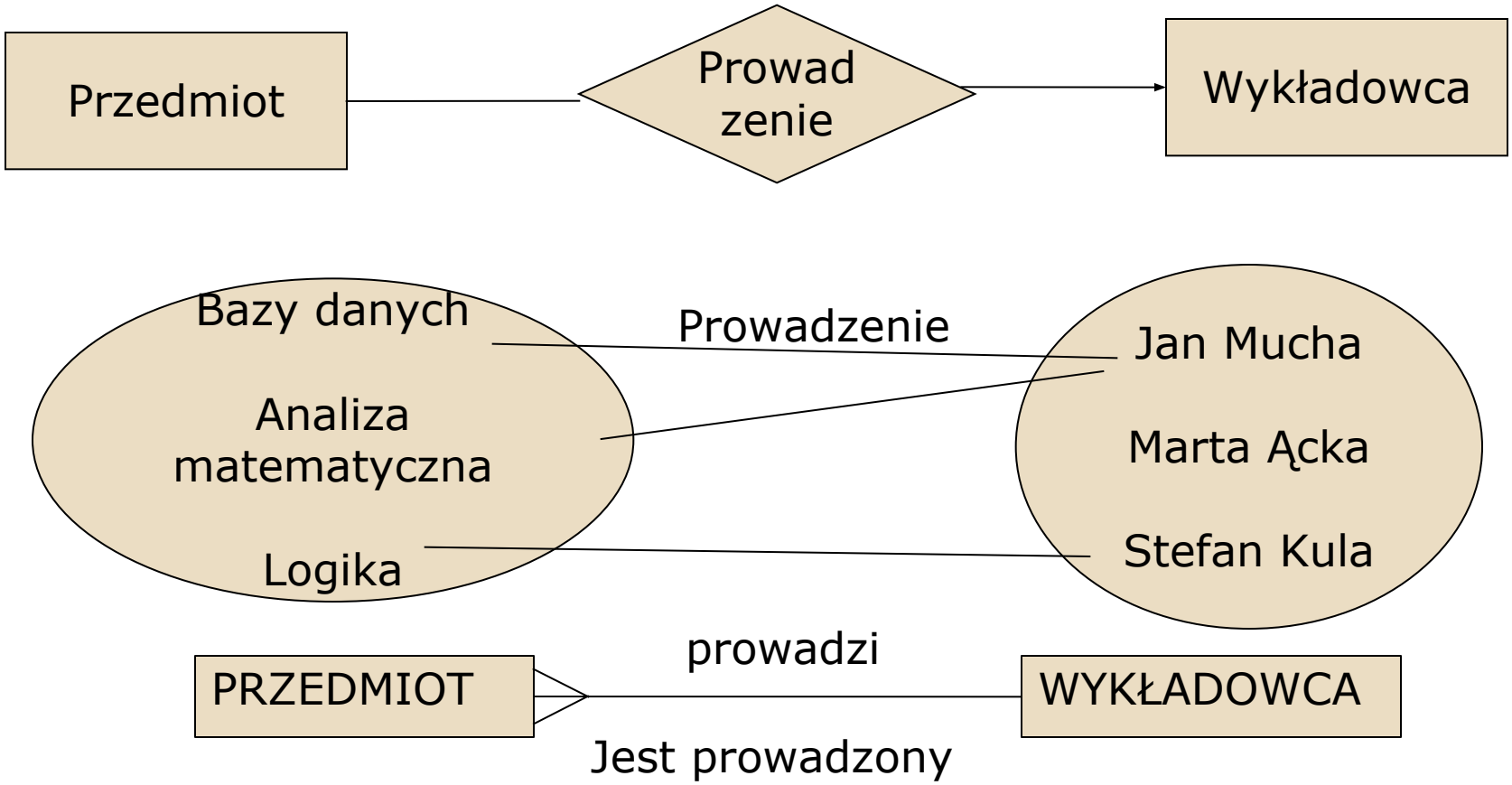

Związek m:n - Przykład

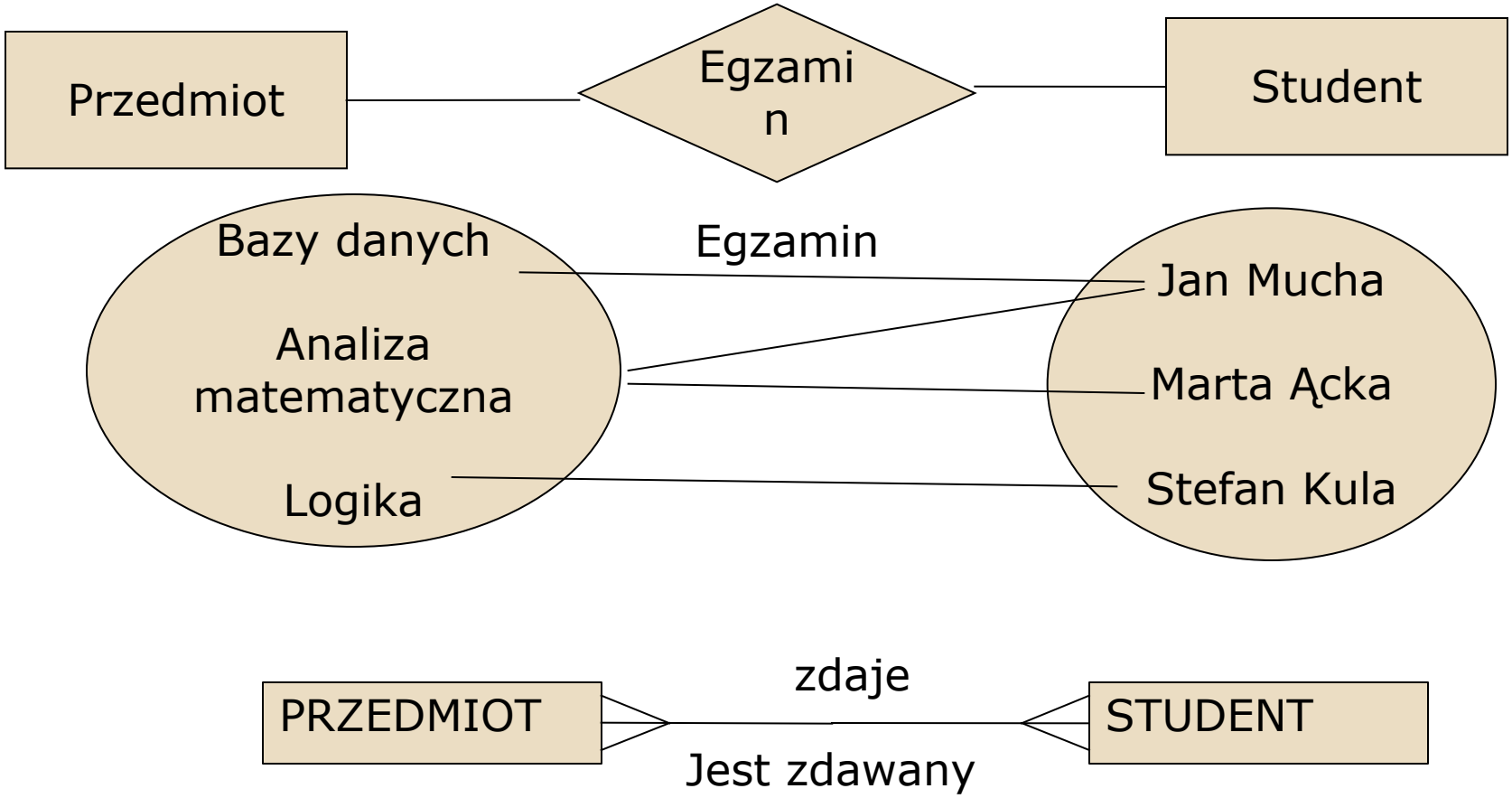

Związki wieloargumentowe – notacja Berkera

- Gdy związek wieloargumentowy – zamienia się w encję

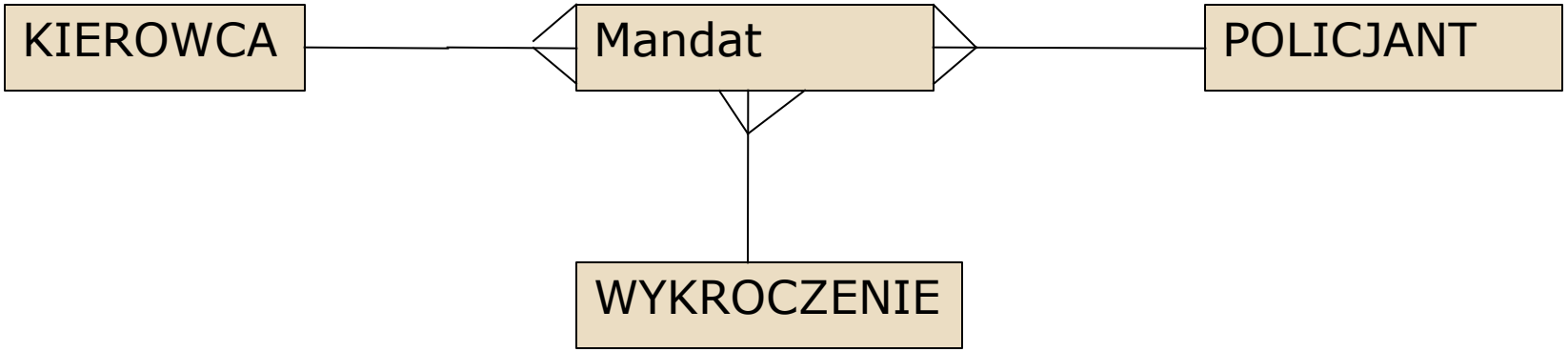

Rozszerzenie – poprzedni przykład

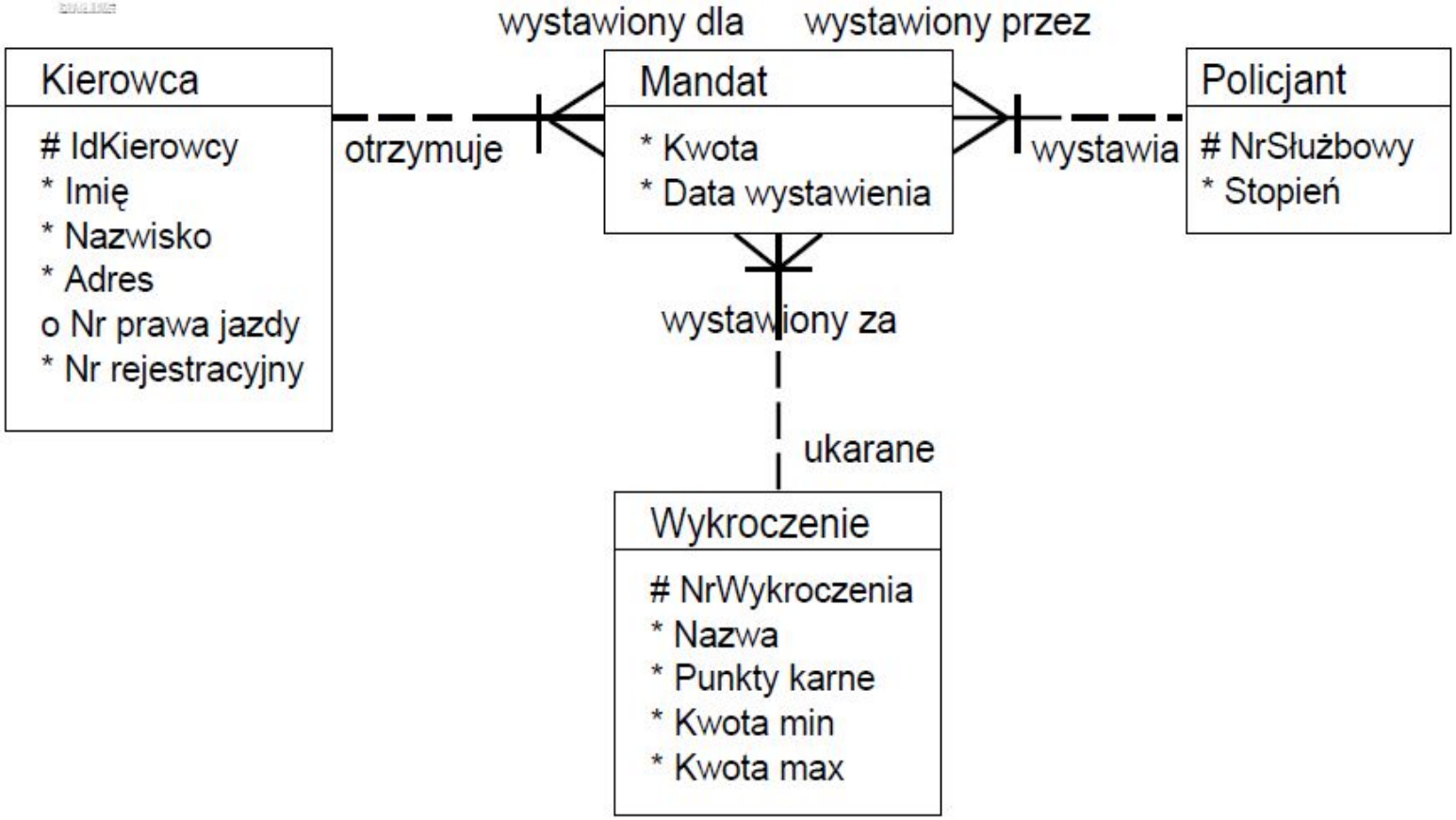

Ze strony ważniak

Atrybuty związków

- Gdy związek posiada specyficzne cechy
- Można stworzyć encję dla związku z atrybutami odnoszącymi się do związku

Atrybuty związku - przykład

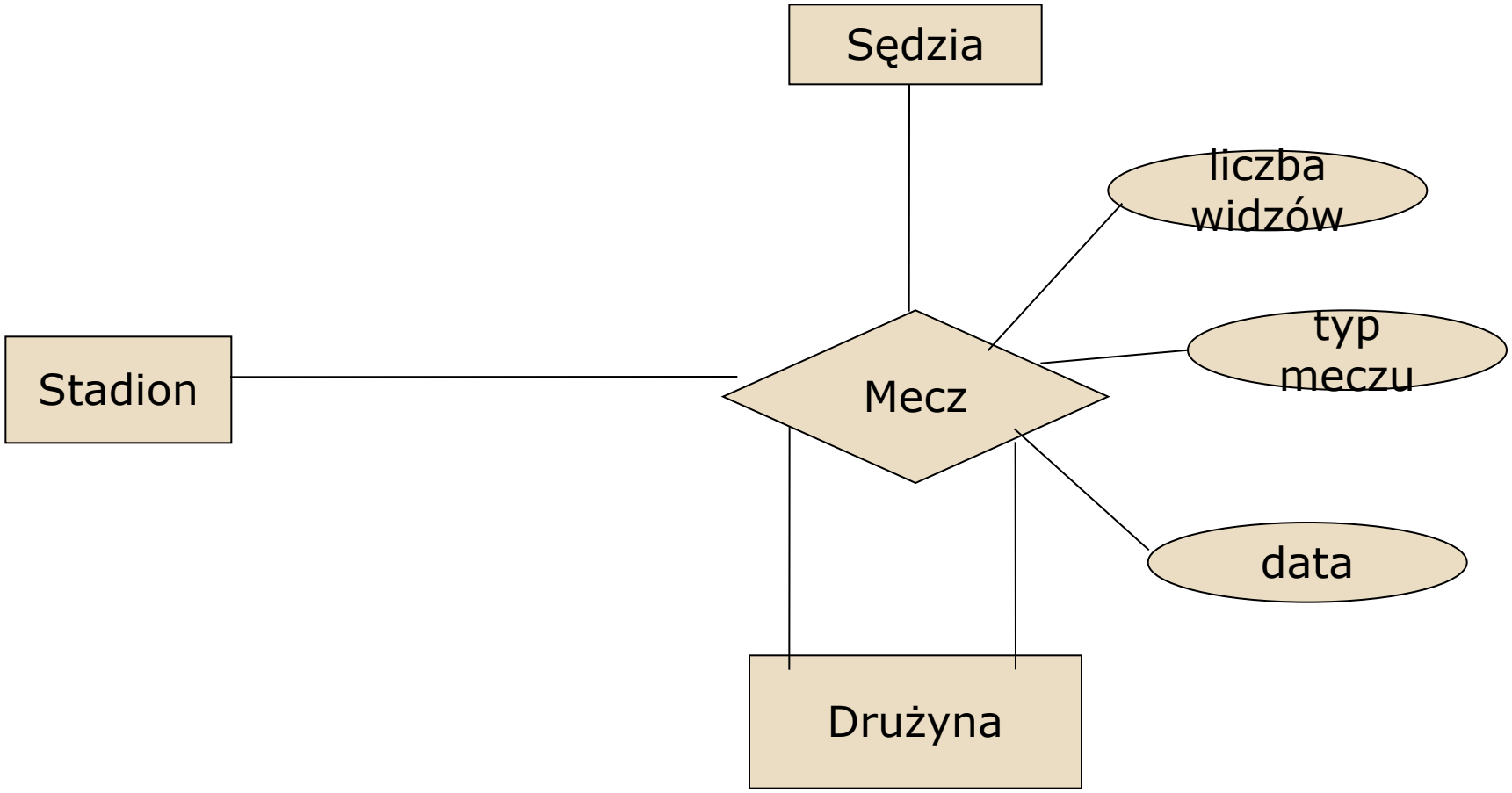

Zamiana związków wielo- argumentowych na binarne

- Zamiana związku na encję
- Każda encja związku wieloargumentowego wchodzi w związek binarny jeden do wielu z nową encją

Zamiana związków wielo- argumentowych na binarne -przykład

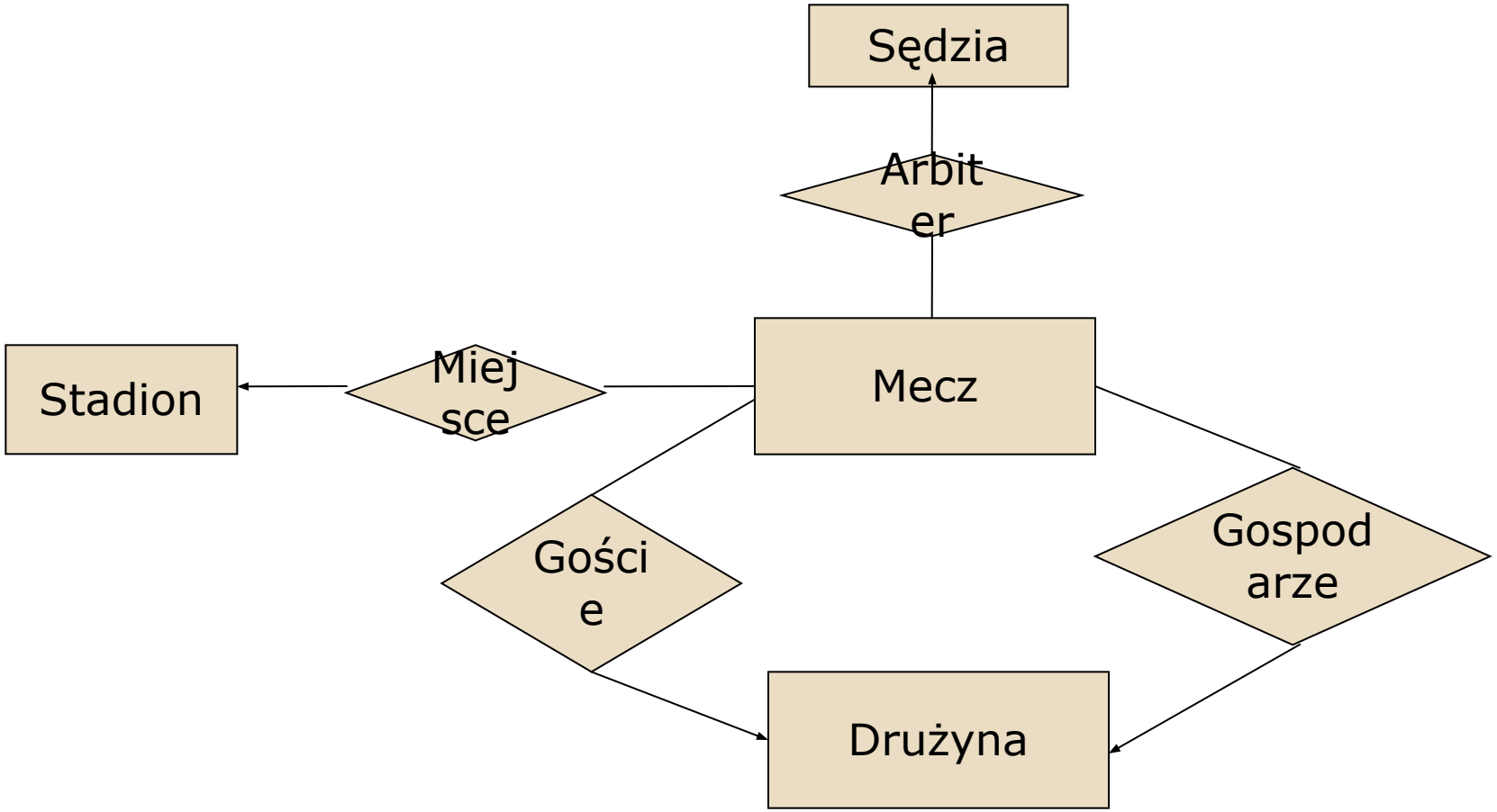

Związki encji => projekty relacyjne

- Encja (nie słaba) przekształcana do relacji z tą samą nazwą oraz tym samym zbiorem atrybutów

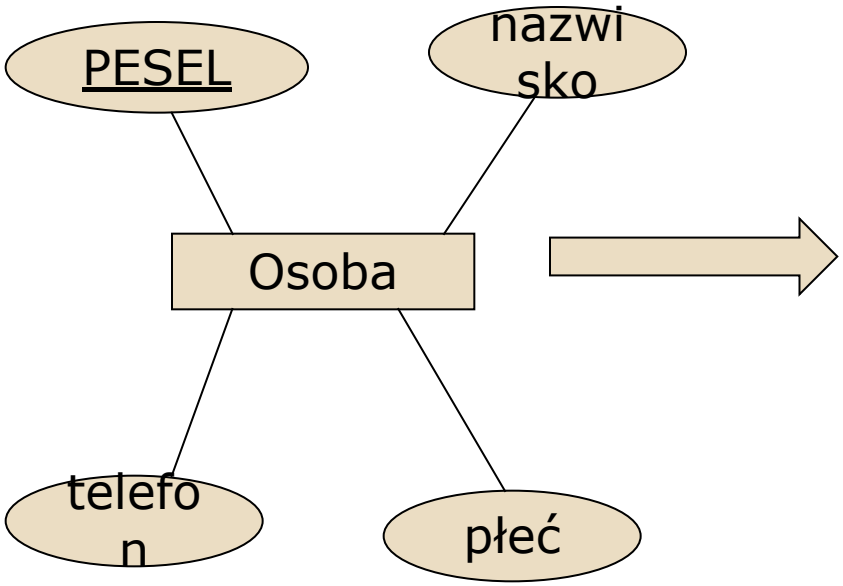

Osoba			
PESEL	nazwisko	telefon	płeć

Reguły przekształcania

- Encja Relacja
- Atrybut encji Atrybut relacji
- Typ danych atrybutu encji Typ danych atrybutu relacji
- Identyfikator klucz podstawowy
- Obowiązkowość atrybutu NOT NULL
- Opcjonalność NULL
- Pozostałe ograniczenia atrybutów encji ograniczenia integralnościowe relacji

Przykład

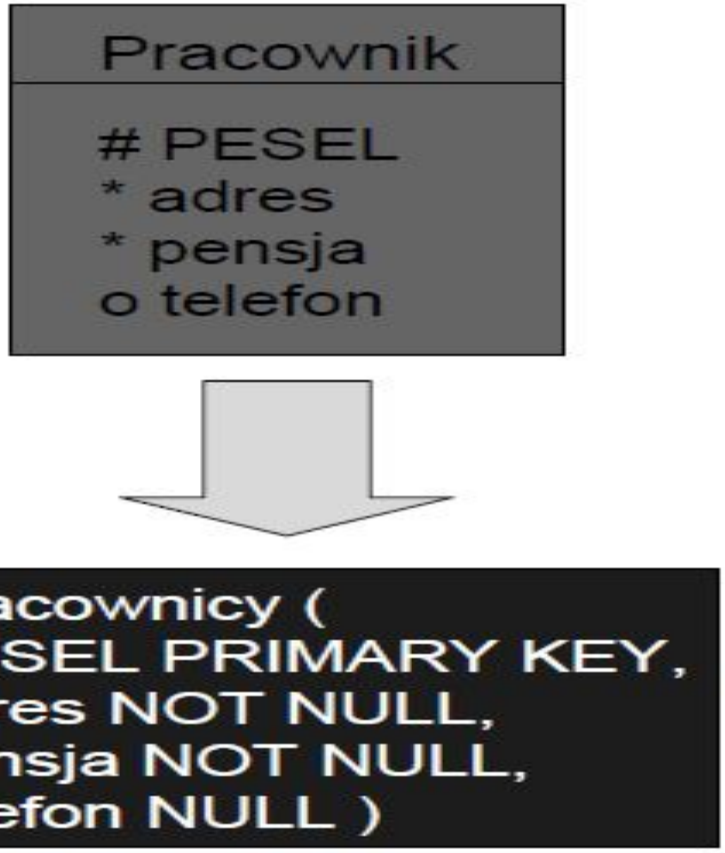
Pracownik
PESEL
* adres
* pensja
o telefon
Pracownicy (
PESEL PRIMARY KEY,
adres NOT NULL,
pensja NOT NULL,
telefon NULL)

Przekształcanie związków

- 1:1 – klucz obcy w wybranej tabeli
- 1:M – klucz obcy w tabeli po stronie wiele
- N:M – nowa tabela

Związek binarny 1:1

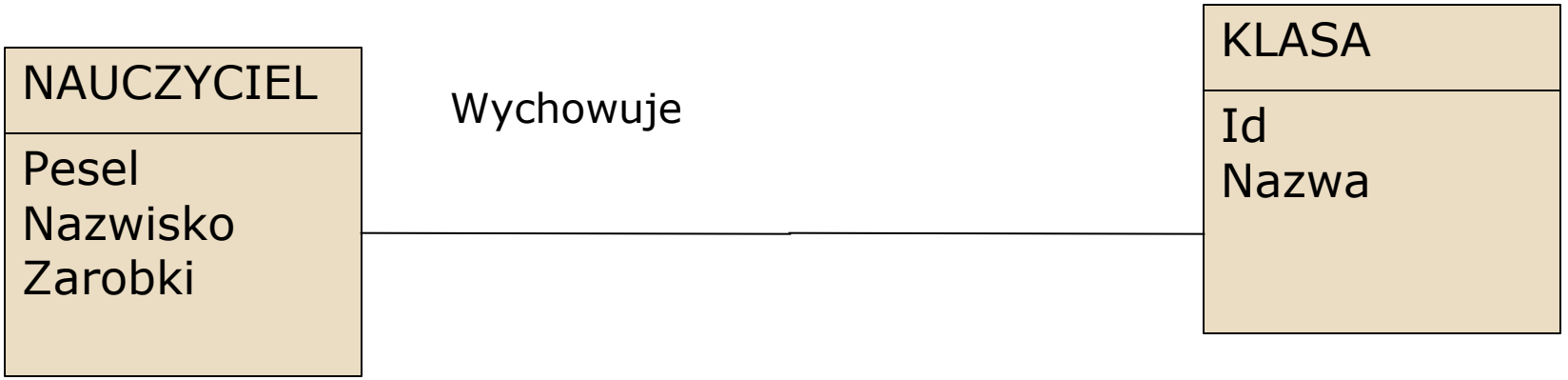

- Dodany klucz obcy po stronie związku obowiązkowego

Związek binarny 1:1

- Dodany klucz obcy po stronie mniejszej tabeli

NORMALIZACJA

Po co normalizować? (1)

Student				
nrindeksu	nazwisko	adres	*przedmiot*	ocena
127000	Maliniak	Świerkowa 6	Analiza	2
127000	Maliniak	Świerkowa 6	Algebra	3
127000	Maliniak	Świerkowa 6	Bazy danych	3
127000	Maliniak	Świerkowa 6	W-F	5
123123	Kowal	Akacjowa 1	Algebra	4
123123	Kowal	Akacjowa 1	Bazy danych	5
123123	Kowal	Akacjowa 1	W-F	3
666555	Nowak	Różana 4/78	PTO	3
666555	Nowak	Różana 4/78	Sieci	4

Po co normalizować? (2)

- *nrindeksu, przedmiot* – pole unikalne
- Problemy (anomalie):
  - Redundancja
  - Przy wprowadzaniu danych
  - Przy usuwaniu danych
  - Przy aktualizacji
- Rozwiązanie – rozkład relacji na relacje **Student** oraz **Egzamin**

Po co normalizować? (3)

Rozwiązanie:

Student		
nrindeksu	nazwisko	adres
127000	Maliniak	Świerkowa 6
123123	Kowal	Akacjowa 1
666555	Nowak	Różana 4/78

Egzamin		
nrindeksu	*przedmiot*	ocena
127000	Analiza	2
127000	Algebra	3
127000	Bazy danych	3
127000	W-F	5
123123	Algebra	4
123123	Bazy danych	5
123123	W-F	3
666555	PTO	3
666555	Sieci	4

Po co normalizować? (4)

- adres i nazwisko – tylko w jednej krotce (rozwiązanie redeundancji)
- przy wstawianiu nowego studenta – niekoniecznie przedmiot i ocena (rozwiązanie problemu wstawiania)
- usunięcie egzaminu nie usuwa studenta (rozwiązanie problemu usuwania)
- aktualizacja adresu, nazwiska – tylko raz (rozwiązanie problemu aktualizacji)

Normalizacja

- Dekompozycja relacji, aż do osiągnięcia pożądanych cech schematu – różnych dla każdej postaci normalnej
- Własności normalizacji:
  - zachowania atrybutów
  - zachowania informacji
  - zachowania zależności

Pierwsza postać normalna – 1NF (1)

- Definicja – relacja jest w pierwszej postaci normalnej wtw gdy każdy atrybut jest zależny funkcyjnie od klucza relacji

Oceny	
Student	Ocena
Nowak	2;4;3,5
Kowal	2;5

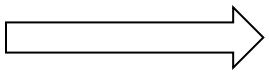

Oceny w 1NF	
Student	*Ocena*
Nowak	2
Nowak	4
Nowak	3,5
Kowal	2
Kowal	5

Druga postać normalna - 2NF

- Definicja – relacja jest w drugiej postaci normalnej wtw gdy jest w pierwszej postaci normalnej oraz każdy atrybut niekluczowy jest w pełni funkcyjnie zależny od klucza głównego (zależy o całego klucza, a nie od jego części)

Przekształcenie do 2NF - przykład

Zaliczenie w 1NF			
nrindeksu	*przedmiot*	Nazwisko	ocena
12345	Analiza	Kowal	3,5
12345	Algebra	Kowal	3,5
54321	Bazy Danych	Nowak	5
54321	Algebra	Nowak	3,5

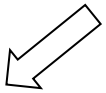

Student w 2NF	
nrindeksu	Nazwisko
12345	Kowal
54321	Nowak

Zaliczenie w 2NF		
nrindeksu	*przedmiot*	ocena
12345	Analiza	3,5
12345	Algebra	3,5
54321	Bazy Danych	5
54321	Algebra	3,5

Trzecia postać normalna – 3NF

- Definicja – relacja jest w trzeciej postaci normalnej wtw gdy jest w drugiej postaci normalnej oraz gdy każdy niekluczowy atrybut relacji jest bezpośrednio zależny od klucza relacji

Przekształcenie do 3NF - przykład

Przedmioty w 2 NF		
przedmiot	pesel	Nazwisko
Analiza	78071103350	Kowal
Algebra	78071103350	Kowal
Bazy Danych	68121103312	Nowak

Przedmioty w 3NF	
przedmiot	pesel
Analiza	78071103350
Algebra	78071103350
Bazy Danych	68121103312

Wykładowcy w 3NF	
pesel	Nazwisko
78071103350	Kowal
78071103350	Kowal
68121103312	Nowak

Postać normalna Boyce'a - Codda

- Definicja – relacja jest w postaci normalnej Boyce'a – Codda wtw gdy dla każdej zależności nietrywialnej $A_1,\ldots,A_n \rightarrow B$ zbiór $\{A_1,\ldots,A_n\}$ jest nadkluczem tej relacji

BCNF - dekompozycja

- Odnalezienie nietrywialnej zależności funkcyjnej:

  $A_1A_2...A_n \rightarrow B_1B_2...B_n$, która narusza BCNF – tzn. $A_1A_2...A_n$ nie jest nadkluczem
- Dodanie do prawej strony wszystkich atrybutów zależnych funkcyjnie od $A_1A_2...A_n$ – w ten sposób powstaje nowa relacja
- Druga relacja będzie się składała z atrybutów $A_1A_2...A_n$ oraz z pozostałych (poza $B_1B_2...B_n$) atrybutów relacji

BCNF – dekompozycja - przykład

Zaliczenie			
nrindeksu	*przedmiot*	Nazwisko	ocena

Nrindeksu, przedmiot ocena nrindeksu nazwisko

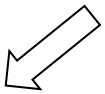

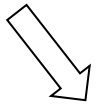

Student w BCNF	
nrindeksu	Nazwisko

Zaliczenie BCNF		
nrindeksu	*przedmiot*	ocena

SQL – STRUCTURED QUERY LANGUAGE

Zadania SQL

- definiowanie danych
- definiowanie perspektyw
- przetwarzanie danych (interaktywne i programowe)
- definiowanie reguł integralności danych
- autoryzacja
- określanie początku transakcji, potwierdzenie i wycofywanie transakcji

Grupy instrukcji

- Język definicji danych (DDL): CREATE, ALTER, DROP
- Język manipulowania danymi (DML): SELECT, INSERT, UPDATE i DELETE
- Instrukcje Sterowania Danymi: GRANT i REVOKE

Data Definition Language (DDL)

- Tworzenie tabel, baz danych, itd. CREATE
- Modyfikacja schematu bazy danych – ALTER
- Usuwanie tabel, baz danych itd. - DROP

Polecenie CREATE

- Tworzenie bazy danych

  CREATE database nazwa_bazy;

  Przykład: CREATE database restauracja;

- Tworzenie tabeli

  CREATE table nazwa(pole1 typ_danych1 ograniczenia1, pole2 typ_danych2 ograniczenia2, …, poleN typ_danychN ograniczeniaN, ograniczeniaOgólne);

Różne typy danych

- Przykład

CREATE table Osoby(id_osoby Smallint auto_increment, Nazwisko Varchar(23), data_ur Date, czas_maratonu Time, rok_rozp YEAR(4), zarobki Decimal(7,2))

Ograniczenia(1)

- NOT NULL – wymusza wpisanie wartości dla danego pola
- UNIQUE – wartości w danym polu nie mogą się powtarzać
- CHECK (warunek) – nakłada warunek na relację
- DEFAULT wartość – domyślnie wartość
- Przykład

```
CREATE table Pracownicy(id_prac Smallint(3) zerofill auto_increment,
    Nazwisko Varchar(25) Unique, zarobki Decimal(7,2) Default 1500,
    Check(zarobki>0))
```

Ograniczenia(2)

- PRIMARY KEY – definicja klucza głównego; może być definiowany przy polu które jest kluczem, bądź na koniec relacji – gdy więcej pól niż jedno
- FOREIGN KEY (nazwa_pola) REFERENCES nazwa_tabeli(nazwa_pola1) – klucz obcy

Ograniczenia(3)

- Przykład definicji kluczy

  1) CREATE table Pracownicy(id_prac Smallint(3) auto_increment PRIMARY KEY, Nazwisko Varchar(25) Unique, zarobki Decimal(7,2));

  2) CREATE table Projekty(nr_projektu Smallint Primary Key, nazwa char(20),

  kierownik Smallint, Foreign key(kierownik) References Pracownicy(id_prac));

Ograniczenia(4)

- Wymuszanie więzi integralności
  - usuwanie

a) FOREIGN KEY(pole1) REFERENCES tabela(pole2) ON DELETE SET NULL

b) FOREIGN KEY(pole1) REFERENCES tabela(pole2) ON DELETE CASCADE

c) FOREIGN KEY(pole1) REFERENCES tabela(pole2) ON DELETE SET DEFAULT

d) FOREIGN KEY(pole1) REFERENCES tabela(pole2) ON DELETE RESTRICT

Modyfikacja schematu relacji

- ALTER TABLE – dodawanie, usuwanie atrybutów oraz ograniczeń integralnościowych, modyfikacja definicji atrybutu

  Przykład:

  ALTER TABLE Pracownicy ADD Primary Key(Id_prac);

ALTER TABLE - dodawanie

- Dodawanie kolumny

  ALTER TABLE nazwa_tabeli ADD COLUMN pole typ_pola;

  Przykład:

  ALTER TABLE Pracownicy ADD COLUMN stanowisko VARCHAR(20) AFTER NAZWISKO;

- Dodawanie ograniczenia

  ALTER TABLE nazwa ADD CONSTRAINT nazwa i rodzaj ograniczenia (PRIMARY KEY, FOREIGN KEY, CHECK, itd.)

ALTER TABLE - usuwanie

- Usuwanie kolumny

  ALTER TABLE nazwa DROP COLUMN pole

- Usuwanie ograniczenia

  ALTER TABLE nazwa DROP CONSTRAINT
  nazwa_ograniczenia;

  Przykład

  ALTER TABLE Pracownicy DROP CONSTRAINT Klucz;

ALTER TABLE - modyfikowanie

- Tylko do atrybutów

  ALTER TABLE nazwa MODIFY pole typ ograniczenia;

  Przykład

  ALTER TABLE Pracownicy MODIFY Nazwisko Char(30) not null;

- Zmiana nazwy i typu atrybutu

  ALTER TABLE nazwa CHANGE starepole nowepole typ ograniczenia

Modyfikacje baz danych

- Trzy typy instrukcji
  - Wstawianie – INSERT INTO
  - Usuwanie – DELETE FROM
  - Aktualizacje - UPDATE

Wstawianie (1)

- INSERT INTO tabela VALUES (wart1, wart2, …, wartn); - polecenie wstawia do tabeli wartości war1, …, warn
- Ilość wartości = ilość atrybutów relacji
- Kolejność wartości odpowiada definicji tabeli

Wstawianie – przykład 1

Tabela studenci(nrIndeksu, nazwisko, imię, adres, rok studiów)

INSERT INTO Studenci values(123456, 'Kowal', 'Stefan', 'Akacjowa 4 Łódź', 5);

Wstawianie (2)

- INSERT INTO tabela(pole1, pole2, …,polek) VALUES (wart1, wart2, …, wartk);
- Do pole1 wstawiana wart1 itd.
- Liczba pól nie musi być równa liczbie atrybutów relacji

Wstawianie

- Wstawiane wiersze jako wynik zapytania

- Przykład:

```
INSERT INTO Studenci (Imie, Nazwisko, rok) SELECT
   imię, nazwisko,1 from Kandydaci;
```

Usuwanie

- DELETE FROM tabela [WHERE warunek];

Bez warunku – usuwa wszystkie krotki z tabeli

- Przykłady:

  DELETE FROM Studenci;

  DELETE FROM Studenci WHERE rok=5;

Aktualizacja

- UPDATE tabela SET nowe wartości [WHERE warunek];
- Nowe wartości w postaci atrybut=wartość
- Zmodyfikowane zostaną krotki spełniające warunek
- Przykład:

```
UPDATE Studenci SET rok=rok+1 WHERE rok<5;
UPDATE Pracownicy SET placa=placa+300 where
    stanowisko<>'Dyrektor';
```

Wyszukiwanie

- Wybieranie interesujących informacji z jednej lub wielu relacji
- Najprostsza postać:

  SELECT * FROM tabela – zwraca wszystkie krotki z tabeli
- Po SELECT są wymieniane wybrane atrybuty (* - oznacza wszystkie)
- Po FROM wymieniane są relacje, których dotyczy zapytanie

Wyszukiwanie – selekcja

- SELECT * FROM Tabela WHERE warunek;
- Zwracane wszystkie krotki spełniające warunek
- Przykład:

PRACOWNICY

Id	Imię	Nazwisko	PESEL	Pensja
1	Jan	Topa	68010333546	1400
2	Monika	Stachura	78022212121	3400
3	Michał	Posek	87010234567	5400
4	Jan	Mara	84081222000	2000

Wyszukiwanie - selekcja

SELECT * FROM Pracownicy WHERE pensja>3000;

Id	Imię	Nazwisko	PESEL	Pensja
2	Monika	Stachura	78022212121	3400
3	Michał	Posek	87010234567	5400

SELECT * FROM Pracownicy WHERE Nazwisko LIKE '%ra%' AND Pensja BETWEEN 1000 AND 2500;

Id	Imię	Nazwisko	PESEL	Pensja
4	Jan	Mara	84081222000	2000

Wyszukiwanie - selekcja

- Porównywanie wartości za pomocą operatorów =,<>,<,>,>=,<=, !=
- Operacje arytmetyczne – podobnie jak na liczbach
- Operatory logiczne AND, OR i NOT
- Operatory LIKE, BETWEEN AND, IN

Wyszukiwanie - selekcja

- Przykład

SELECT * FROM Pracownicy WHERE

(imie NOT LIKE '%M%' OR imie IN ('Jan','Monika')) AND id>=3;

Id	Imię	Nazwisko	PESEL	Pensja
4	Jan	Mara	84081222000	2000
5	Anna	Rożek	76012900128	2500

Wyszukiwanie – projekcja

- SELECT pole1, pole2,…,polen FROM Tabela;
- Wyświetla wybrane atrybuty dla poszczególnych krotek
- Przykład :

SELECT imie, nazwisko

FROM Pracownicy;

Imię	Nazwisko
Jan	Topa
Monika	Stachura
Michał	Posek
Jan	Mara
Anna	Rożek

Wyszukiwanie – aliasy, wyrażenia

- CONCAT(wyr1,wyr2,…,wyrN) łączy pola w jedno
- Wyr1 AS Wyr2 – jako nagłówek atrybutu Wyr2

Przykład:

```
SELECT CONCAT(imie, ' ',nazwisko) FROM Pracownicy
   WHERE pensja>5000;
```

CONCAT(imie, ' ',nazwisko)
Michał Posek

Wyszukiwanie – aliasy, wyraŻenia

- Przykład

SELECT CONCAT(imie, ‘ ‘,nazwisko) AS Osoba, pensja/20 AS Dniówka FROM Pracownicy WHERE Id!=3 AND pensja>3000;

Osoba	Dniówka
Monika Stachura	170

Wyszukiwanie – porządek wyświetlania, usuwanie duplikatów

- DISTINCT – różne wartości atrybutów

- ORDER BY pole1 [ASC/DESC], … – ustawia kolejność wyświetlania wyników rosnąco lub malejąco według kolejno wymienionych pól – domyślne ustawienie na rosnąco

Wyświetlanie - przykład

SELECT DISTINCT Imie FROM Pracownicy;

Imię
Jan
Monika
Michał
Anna

SELECT * FROM PRACOWNICY ORDER BY imie, placa DESC;

Id	Imię	Nazwisko	PESEL	Pensja
5	Anna	Rożek	76012900128	2500
4	Jan	Mara	84081222000	2000
1	Jan	Topa	68010333546	1400
3	Michał	Posek	87010234567	5400
2	Monika	Stachura	78022212121	3400

Funkcje agregujące

- Każda funkcja działa na zbiorach powstałych poprzez grupowanie względem jakiegoś wyrażenia
- Dla każdego zbioru zwraca jedną wartość

  Zadanie „Znaleźć średnią ocen dla każdego studenta”

Funkcje agregujące, grupowanie

- AVG – zwraca średnią
- COUNT – zlicza liczbę wystąpień
- MIN – zwraca wartość minimalną
- MAX – zwraca wartość maksymalną
- SUM – zwraca sumę
- GROUP BY pole – determinuje według którego pola następuje grupowanie
- HAVING warunek – ogranicza grupy to tych których wszystkie krotki spełniają nałożony warunek

Funkcje agregujące przykład

- SELECT NrIndeksu, AVG(Ocena) AS Średnia FROM Egzamin GROUP BY NrIndeksu;
- SELECT NrIndeksu, COUNT(Przedmioty) AS 'Ilosc zdawanych' FROM Egzamin GROUP BY NrIndeksu ORDER BY NrIndeksu DESC;

NrIndeksu	Ilosc zdawanych
66666	2
54321	3
12345	4

Łączenie relacji – połączenia wewnętrzne

- Potrzebne informacje z więcej niż jednej tabeli
- Rodzaje połączeń
  - CROSS JOIN – iloczyn kartezjański
  - JOIN ON operator równości – połączenie równościowe
  - NATURAL JOIN, JOIN USING – połączenie naturalne
  - JOIN ON dowolny operator – połączenie nierównościowe

Połączenie równościowe

- Bierze pod uwagę krotki, które spełniają wyrażenie po ON
- Przykład:

```
SELECT Tytuł, Ilość FROM Książki JOIN Zamówienia ON Książki.id =
    Zamówienia.IdKsiazki
```

Tytuł	Ilość
Lalka	2
Szwejk	4

Połączenie naturalne

- Bierze pod uwagę krotki mające tę samą nazwę w obu relacjach
- Przykład

SELECT Tytuł, Ilość FROM Książki NATURAL JOIN Zamówienia;

Tytuł	Ilość
Lalka	2
Potop	4

Połączenia zewnętrzne

- Zwracane wszystkie krotki z wybranej relacji
- LEFT – zwraca wszystkie wystąpienia relacji po lewej stronie połączenia
- RIGHT - zwraca wszystkie wystąpienia relacji po prawej stronie połączenia
- FULL – zwraca wszystkie wystąpienia obu relacji
- SELECT atrybuty FROM tabela1 LEFT|RIGHT|FULL OUTER JOIN tabela2 on warunek| using (atrybut);

Połączenia zewnętrzne - przykład

Książki

Id	Tytuł	Cena	Wydawca
1	Lalka	47	PWN
2	Potop	34	PTE
3	Szwejk	70	PTE

Zamówienia

Id	IdKsiązki	Ilość	Data
1	1	2	08-03-01
2	3	4	08-02-22

Przykład cd

SELECT Tytuł, Cena, Ilość FROM Książki LEFT OUTER JOIN Zamówienia USING (Id);

Id	Tytuł	Cena	IdKsiązki	Ilość	Data
1	Lalka	47	1	2	08-03-01
2	Potop	34	3	4	08-02-22
3	Szwejk	70	NULL	NULL	NULL

Tytuł	Cena	Ilość
Lalka	47	2
Potop	34	4
Szwejk	70	NULL

SELECT Tytuł, Cena, Ilość FROM Książki LEFT OUTER JOIN Zamówienia ON Książki.Id = Zamówienia.IdKsiążki;

Tytuł	Cena	Ilość
Lalka	47	2
Potop	34	NULL
Szwejk	70	4

Połączenia zwrotne

- Łączenie tabeli samej ze sobą
- Przykład:

```
SELECT p.imie || ' ' || p.nazwisko as pracownik,
   s.nazwisko as szef FROM Pracownicy p JOIN
   Pracownicy s on p.id = s.id_szefa;
```

Zapytanie dla każdego pracownika zwróci nazwisko szefa

Połączenia zwrotne - przykład

Pracownicy p

id	imie	nazwisko	id_szefa
1	Jacek	Barcik	2
2	Anna	Baran	NULL
3	Tomasz	Kwiecień	2

Pracownicy s

id	imie	nazwisko	id_szefa
1	Jacek	Barcik	2
2	Anna	Baran	NULL
3	Tomasz	Kwiecień	2

id	imie	nazwisko	id_szefa	imie	nazwisko	id_szefa
1	Jacek	Barcik	2	Anna	Baran	NULL
2	Tomasz	Kwiecień	2	Anna	Baran	NULL

Łączenie wielu relacji

- Połączenie relacji z wcześniej połączonymi relacjami
- Przykład:

```
SELECT k.nazwisko as Klient, t.nazwa as Produkt, t.cena *
z.ilosc as Suma FROM (Klienci k JOIN Zamowienie z ON
k.id_klienta = z.id_klienta) JOIN Towary t ON z.id_towaru =
t.id_towaru;
```

Wiele relacji - przykład

Zamówienia z

id	Id_towaru	Id_klienta	ilosc
1	1	1	2
2	1	3	4
3	2	3	1

Towary t

Id_towaru	nazwa	cena
1	Pączek	1.3
2	Chleb	1.8
3	Masło	4.5

Klienci k

Id_klienta	nazwisko
1	Barcik
2	Baran
3	Kwiecień

Klient	Produkt	Suma
Barcik	Pączek	2.6
Kwiecień	Pączek	5.2
Kwiecień	Chleb	1.8

Podzapytania

- Można stosować dla klauzuli:
  - WHERE
  - HAVING
  - FROM
- Taka sama postać jak zwykłe zapytanie – ujęte w nawiasy
- Podzapytanie jako prawy argument predykatów
  - =, <, <=, >, >=, <>, IN, NOT IN

Podzapytania

- Wierszowe

  SELECT * FROM pracownik WHERE zarobki = (SELECT MAX(zarobki) FROM pracownik);

- Tablicowe

  SELECT * FROM pracownik WHERE id_pracownika NOT IN (SELECT prowadzacy FROM przedmioty);

  SELECT * FROM student WHERE nazwisko LIKE '%a%' AND nrindeksu IN (SELECT student FROM oceny WHERE ocena=5);

  INSERT INTO student(imie, nazwisko, adres, rok, telefon) SELECT imie, nazwisko, adres, 1, 997 from kandydaci;

Podzapytania – kwantyfikatory (1)

- ALL – dla wszystkich elementów podzapytania warunek musi być spełniony

```
SELECT imie, nazwisko FROM pracownik WHERE zarobki > ALL (SELECT
    zarobki FROM pracownik WHERE stanowisko = 'adiunkt');
```

- ANY(SOME) – co najmniej dla jednego elementu podzapytania warunek musi być spełniony

```
SELECT imie, nazwisko FROM pracownik WHERE zarobki > ANY (SELECT
    zarobki FROM pracownik WHERE stanowisko = 'adiunkt');
```

Podzapytania – kwantyfikatory (2)

- EXISTS – kwantyfikator egzystencjalny „istnieje”

```
SELECT nazwisko FROM pracownik WHERE EXISTS (SELECT ‘x’ FROM przedmioty
    WHERE przedmioty.prowadzacy = pracownik.id_pracownika);
```

- NOT EXISTS – kwantyfikator uniwersalny z negacją „dla każdego nieprawda że”

```
SELECT nazwisko FROM pracownik WHERE NOT EXISTS (SELECT ‘x’ FROM
    przedmioty WHERE przedmioty.prowadzacy = pracownik.id_pracownika);
```

Podzapytania – tworzenie tabel

- Po FROM

  SELECT a.stanowisko, 100*a.liczbaprac/b.liczbaprac as ‘procPracowników’, 100*a.zarob/b.zarob as ‘procZarobkow’ FROM (SELECT stanowisko, COUNT(*) AS liczbaprac, SUM(zarobki) as zarob FROM pracownik GROUP BY stanowisko) a, (SELECT COUNT(*) AS liczbaprac, SUM(zarobki) AS zarob FROM pracownik) b;

- Tworzenie tabeli (po AS)

  CREATE TABLE nowa (Imie varchar(30), Nazwisko varchar(30)) AS SELECT imie, nazwisko FROM pracownik WHERE zarobki >4000;

Perspektywy (1)

- Nazwana tabela
- Nie może istnieć samodzielnie – dane pobiera z tabel bazowych (stworzonych przez CREATE TABLE) lub innych perspektyw
- W MySQL może posłużyć do zapamiętywania wykonywanych zapytań
- Gdy dane są aktualizowane w tabeli bazowej – odzwierciedlenie w perspektywie
- Gdy struktura tabeli bazowych się zmienia – brak odzwierciedlenia w perspektywie

Perspektywy (2)

- Określają widok na bazę danych dla pewnych grup użytkowników
- Możliwe usuwanie, dodawanie, aktualizacja danych w perspektywie – dane w tabeli bazowej również zmieniana

Perspektywy – SQL (1)

- Tworzenie – składnia:

  CREATE [OR REPLACE] VIEW nazwa AS zapytanie;

- Przykład:

  CREATE OR REPLACE VIEW Pierwszy AS SELECT nazwisko FROM Student
  WHERE rok=1;

- Usuwanie – składnia:

  DROP VIEW nazwa [RESTRICT/ CASCADE];

- Opcja sprawdzania (WITH CHECK OPTION) – sprawdza czy warunek podany w perspektywie nie zostaje zmieniony przez modyfikację bądź dodanie nowej krotki

Perspektywy – SQL (2)

- Przykład

CREATE VIEW bogacze AS SELECT * FROM Pracownik WHERE zarobki > 4000 WITH CHECK OPTION;

INSERT INTO bogacze(nazwisko, imie , zarobki) VALUES (‘Biedak’, ‘Jan’, 2000); - takie zapytanie zwróci błąd

INSERT INTO bogacze(nazwisko, imie , zarobki) VALUES (‘Bogaty’, ‘Stefan’, 5000); - krotka zostanie dodana

INDEKSY

Indeks - wprowadzenie

- Problem – jak efektywnie wyszukiwać rekordów z zadanego zakresu wartości wybranego pola?
- Stworzenie pliku zdefiniowanego na atrybucie po którym dokonywane jest wyszukanie
- Zawartość pliku – rekordy odpowiadające wartościom pierwszych rekordów w poszczególnych blokach pliku danych

  <pierwszy klucz w bloku, wskaźnik do bloku>

Indeks

- Stworzony plik nazywamy **indeksem**
- Cechy indeksu:
  - Przyśpiesza dostęp do danych
  - Zakładany na atrybutach relacji (atrybuty indeksowe)
  - Rekord indeksu zawiera dwa pola:
    - Klucz (odnosi się do atrybutu indeksowego)
    - Wskaźnik do bloku mającego ten sam klucz

Indeks - SQL

- CREATE INDEX nazwaindeksu ON nazwatabeli(pole1,pole2,…,polen);
- tworzenie indeksu z pól od 1 do n dla tabeli nazwatabeli

Indeks – B^+ drzewo

- Zrównoważona struktura drzewiasta – każdy liść na tym samym poziomie
  - Węzły wspomagają wyszukiwanie
  - Liście wskazują na rekordy danych
  - Liście stanowią listę dwukierunkową
- Wstawianie i usuwanie rekordów pozostawiają indeks zrównoważony
- Wyszukanie rekordu – przejście od korzenia do liścia (długość ścieżki od korzenia do liścia – wysokość drzewa indeksu)

Struktura indeksu B^+ drzewa

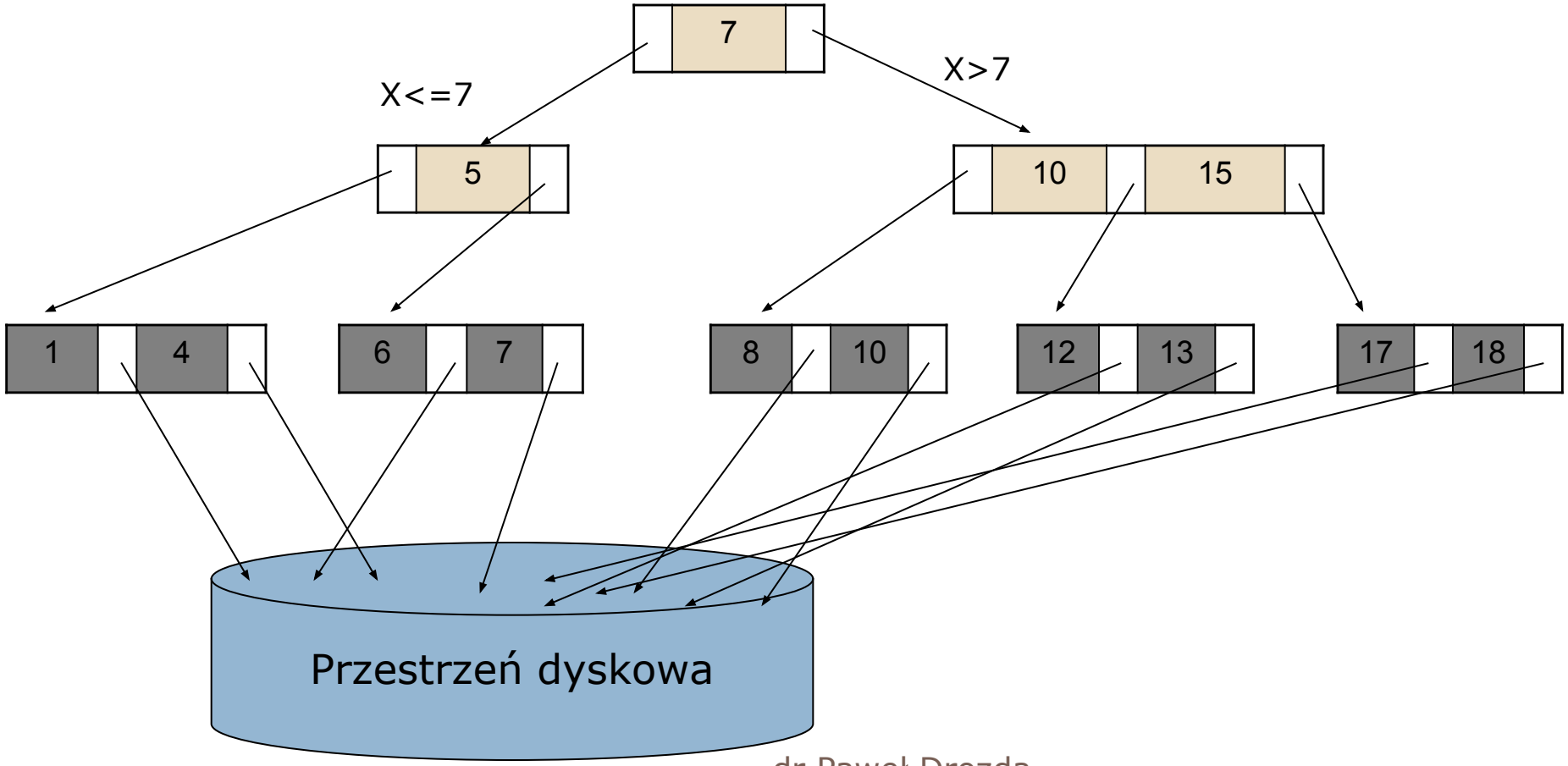

Rząd indeksu – koszt wyszukania

- bez indeksu:

  Średnio liczba bloków danych/2=1500

- z B^+ drzewem: wysokość drzewa + 1=4

  odczytanie korzenia,

  odczytanie węzła,

  odczytanie liścia,

  odczytanie bloku rekordów zawierającego szukany rekord

TRANSAKCJE

Przykład wprowadzający

- Rezerwacja biletów lotniczych na lot X w firmie A przez pasażera Y za kwotę Z
  - Awaria

    po dokonaniu zapłaty (przed wystawieniem biletu) – częściowo wykonane operacje
  - Dwie osoby w tym samym czasie rezerwują ostatni bilet na dany lot
- Rozwiązanie - **transakcja**

Transakcje

- *Sekwencja logicznie powiązanych operacji na bazie danych. Przeprowadza bazę z jednego stanu spójnego w inny stan spójny*
- Dozwolone operacje:
  - Odczyt, zapis danych
  - Zakończenie transakcji
  - Akceptację lub wycofanie transakcji
- Rozwiązuje problemy awaryjności, wielodostępności i rozproszenia

Własności transakcji ACID (1)

- Atomowość (Atomicity)

  Wykonanie całej transakcji albo niewykonanie Żadnej operacji składowej (odzwierciedlenie Świata rzeczywistego)

- Spójność (Consistency)

  Transakcja nie narusza spójności (w czasie wykonywania transakcji baza może być przejściowo niespójna)

Własności transakcji ACID (2)

- Izolacja (Isolation)

  Transakcje wykonywane jednocześnie nie wpływają na siebie

- Trwałość (Durability)

  Po zakończeniu transakcji zaktualizowane dane nie mogą zostać w żaden sposób utracone

Reprezentacja transakcji

- Operacje transakcji:
  - Zapis – w(x)
  - Odczyt – r(x)
  - Zatwierdzenie – c
  - wycofanie – a
- Reprezentacja za pomocą grafu G(V,A):
  - V – węzły odpowiadające operacjom transakcji
  - A – krawędzie reprezentujące porządek na zbiorze operacji

Reprezentacja transakcji - przykład

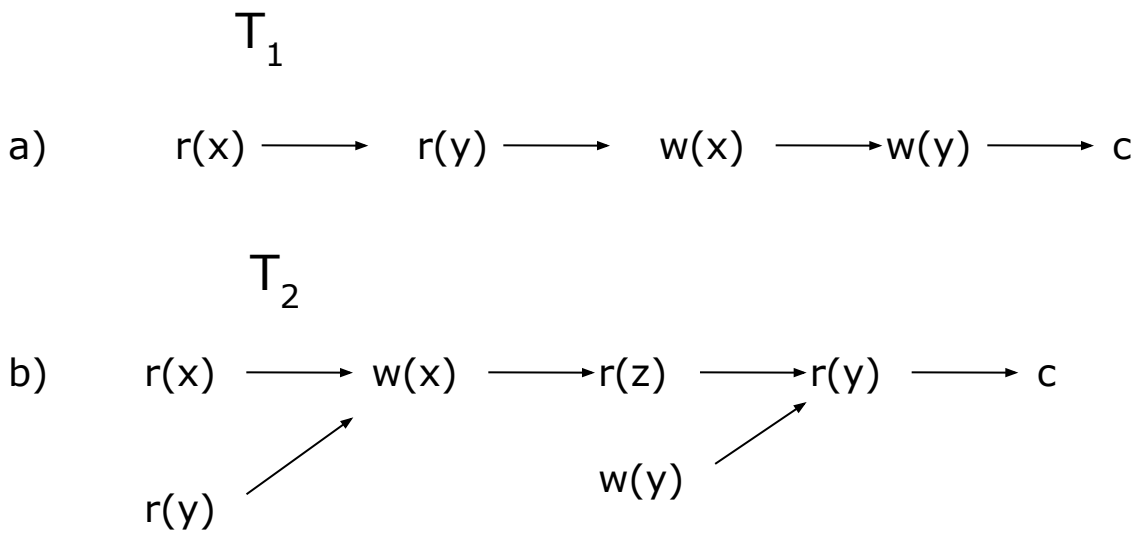

Kontrola wielodostępu

- Konieczność zapewnienia dostępu do bazy danych wielu użytkownikom
- Zapewnienie możliwości wykonania współbieżnie transakcji
- Problemy wynikające z wielodostępu:
  - utrata zmian
  - niezatwierdzone zależności
  - niespójność

Problemy wielodostępu – przykład(1)

- Utrata zmian

  x – stan konta – początek 50

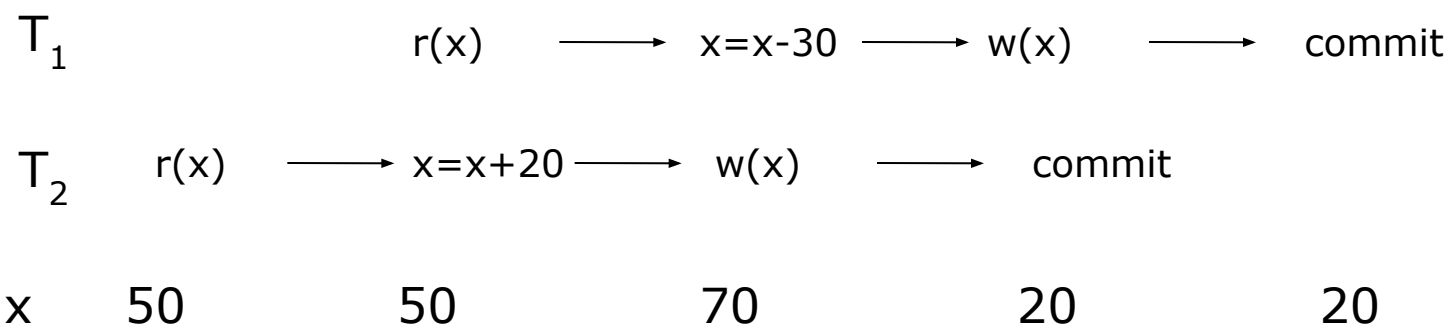

Stan konta po operacjach powinien wynieść 40. Została utracona informacja o zwiększeniu o kwotę 20

Problemy wielodostępu – przykład(2)

- niezatwierdzone zależności

  x – stan konta – początek 50

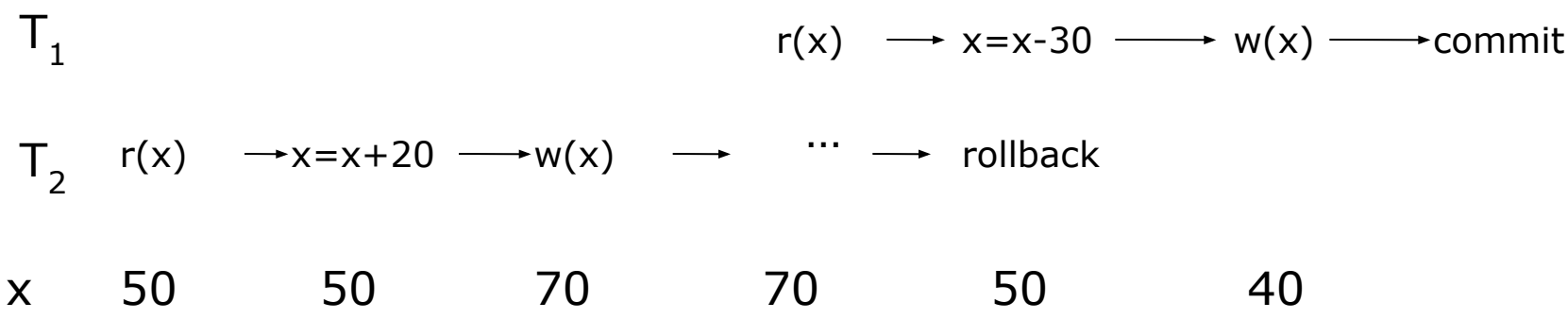

Problemy wielodostępu – przykład(3)

- Niespójność

stany kont początek x=50 y=30 z=40 s - suma

T_1 r(x) → x=x-30 → w(x) → r(z) → z=z+30 → w(z) → commit

T_2 s=0 → r(x) → s=s+x → r(y) → s=s+y → r(z) → s=s+z → commit

x	50	50	20	20	20	20
y	30	30	30	30	30	30
z	40	40	40	40	70	70
suma	0	50	50	80	80	150

Zakleszczenie transakcji

- Gdy dwie transakcje czekają

T1	T2
Rlock(T1,Y)	
r(Y)	
	Rlock(T2,X)
	r(X)
	Wlock(T2,Y)
Wlock(T1,X)	wait
wait	wait
wait	wait
…	…

Metody wykrywania i rozwiązywania zakleszczeń

- Za pomocą grafu:
  - transakcje jako węzły
  - oczekiwanie transakcji T_i na daną zablokowaną przez T_i reprezentowane przez krawędź skierowaną
  - cykl w grafie oznacza zakleszczenie
  - eliminacja – wycofanie jednej z transakcji cyklu
  - graf sprawdzany
    - jeśli transakcja czeka zbyt długo – przekroczyła ustalony limit czasu
    - co określony czas